

afwijking van de andere geportretteerden op de tegels, het spiegelbeeld vormt van die op de prent. Opvallend is, dat in tegenstelling tot de andere uitgebeelden, de tegelschilder onze dominee evenals bij het voorbeeld op de prent in een ovaal heeft geplaatst. Met deze tegel is het aantal portretten van dominees op tegels aangebracht, toegeschreven aan Isaac Junius, met één vermeerderd.

Noten

¹ Afgebeeld onder pl. II, 3 en 4 in H. P. Fourest, *Les Faïences de Delft*, Paris 1957.

² Gravure naar A. Palamedesz door C. van Queborn. Anno MDCXLI. Aetatis suae XXXVIII. In de ovale rand de zinspreuk *Syn cere et Vere*.

³ Volckertz werd in 1603 te Delft geboren, waar hij in 1675 stierf. Vóór 1634 was hij predikant bij de Nederlandse Ambassade te Venetië; na 1634 werd hij te Delft beroepen. Sinds 1670 woonde hij met emeritaat te Delft.

C. J. DE BRUYN KOPS

Een portretminiatuur door P. J. Gauthier (niet door P. J. Gabriël)

Toen wij kort geleden (kanttekeningen en berichten van het eerste nummer in deze jaargang – p. 38) de vraag overwogen of een portretminiatuur van omstreeks 1810, die gesigneerd is P. J. G., niet het werk zou kunnen zijn van de latere beeldhouwer P. J. Gabriël, die immers als tekenaar van portretminiaturen zijn artistieke loopbaan begon zonder dat daarvan tot nu toe iets is gebleken, hadden wij niet verwacht dat er zo spoedig – en nog wel van twee kanten – een beslissend antwoord op zou volgen en nog minder dat dit antwoord de vraag naar het auteurschap van het portretje tot een geheel andere oplossing zou brengen dan die welke wij toen hebben voorgesteld in de hoop daarmee een kleine lacune in onze kennis van P. J. Gabriël aan te vullen. Onze veronderstelling bleek niet houdbaar te zijn.

Een en ander komt nu hierop neer dat de initialen P. J. G. gelezen moeten worden als Pierre Jean



Gauthier, een portrettekenaar die men tevergeefs in de kunsthistorische handboeken zal zoeken, maar die uit de nieuwe gegevens zonneklaar naar voren komt.

Jhr. G. F. L. O. van Kretschmar in Den Haag (Iconographisch Bureau) en W. J. H. graaf van Limburg Stirum in Aerdenhout kwamen op grond van verschillende gegevens tot dezelfde slotsom betreffende de tekenaar en waren zo vriendelijk ons daarvan mededeling te doen.

Uit Den Haag vernamen wij dat Frederik Willem graaf van Limburg Stirum (die wij in ons portretje meenden te herkennen) een zuster Theodora Aurelia had, gehuwd met Dr. A. G. Camper te Franeker en dat er profielportretjes bestaan van haar vijf kinderen, naast elkaar gerangschikt in één tekening (of ets?), die is gesigneerd: P. Jh: Gauthier fecit. Dit vijfvoudige portret is in het Iconographisch Bureau slechts bekend door een foto, afkomstig uit het vroegere studiemateriaal van Prof. van Bemmelen, die helaas verzuimde de verblijfplaats van het origineel erop te vermelden (afb. 1).

De jongste dochter van dit vijftal werd geboren in 1803 en stierf in 1817. Het groepje zal dus niet later zijn getekend, waarschijnlijk zelfs enkele jaren eerder, daar niet alleen zij, maar ook de op een na jongste dochter, geboren in 1801, nog niet de volwassen kleding en coiffure heeft van haar oudere zusters. Een datering omstreeks 1815 lijkt ons aanvaardbaar. De oudste dochter en de zoon, geboren respectievelijk in 1796 en 1797, waren in dat jaar ongeveer 19 en 18, de twee jongsten ongeveer 14 en 12 jaar oud. De gelijksoortige uitbeelding van deze groep profieltekens en van ons portretje (afb. 2) en de overeenkomstige schrijfwijze van de hoofdletters in beide signaturen maken het al aannemelijk dat beide door dezelfde hand zijn getekend. Waarom deze Gauthier als portrettekenaar in de familie optrad wordt verklaard door de gegevens uit Aerdenhout. Daar bevinden zich twee gelithografeerde portretten met opschriften, waaruit blijkt dat het ene voorstelt: Albertus Dominicus graaf van Limburg Stirum (halfbroer van de reeds genoemde Frederik Willem en van Mevrouw Camper), 'dessiné par P. J. Gauthier, son beau frère. Dijon, Lith. de Douillier', en het andere: Mr. Frederik Adriaan graaf van Limburg Stirum (zoon van gemelde Frederik Willem), 'dessiné par Pre Jh Gauthier, son oncle. Lith. de Kierdorff, à Gand'. Het feit dat een halfzuster van Frederik Willem (hele zuster derhalve van Albertus Dominicus), Charlotte Johanna van Limburg Stirum (1790-1828), getrouwd was met de Fransman Pierre Jean Gauthier, verklaart zijn hoedanigheid van zwager en oom in deze opschriften en maakt het begrijpelijk dat hij ook het groepje profielen tekende van de kinderen van zijn schoonzuster mevrouw Camper te Franeker.

Afb. 1. P. J. Gauthier. De vijf kinderen van het echtpaar Camper-Van Limburg Stirum te Franeker, circa 1815. Naar een foto in het Iconographisch Bureau, Den Haag.



Afb. 2. P. J. Gauthier. Een Graaf van Limburg Stirum. Gekleurde tekening. Rijksmuseum, Amsterdam.

P. J. Gauthier, van wie alleen nog bekend is dat hij uit Seurre in Bourgondië kwam, waar hij maire was, heeft de portretkunst vermoedelijk als dilettant beoefend.

De eerder voorgestelde identificatie van ons portretje ontsnapt nu aan het probleem dat zich bij de toeschrijving aan Gabriël voordeed. Frederik Willem kan immers na zijn terugkeer in Nederland, dus in of kort na 1813, door zijn zwager Gauthier getekend zijn. Maar anderzijds bestaat de mogelijkheid dat niet Frederik Willem, die toen ongeveer 40 jaar oud was, maar zijn 14 jaar jongere halfbroer Albertus Dominicus is voorgesteld. De Heer van Limburg Stirum sprak van de zijns inziens zeer treffende gelijkenis tussen de man van ons portretje en de gelithografeerde beeltenis van Albertus Dominicus in zijn bezit. Enkele overeenkomstige trekken zagen wij wel, maar zijn stellige overtuiging dat ons portretje alleen maar deze laatste en onmogelijk Frederik Willem kan voorstellen, kunnen wij niet van ganser harte delen. De keuze tussen de twee broers, die blijkbaar enigszins op elkaar leken, zouden wij voorlopig liever onbeslist willen laten.